

PAUL KALANITHI a fost neurochirurg și scriitor. A crescut în Kingman, Arizona, și a absolvit Universitatea Stanford cu un masterat în literatura engleză și o diplomă în biologie umană. A obținut un masterat în istorie și filozofia științei și a medicinei la Universitatea din Cambridge și a absolvit cu *magna cum laude* Facultatea de Medicină Yale, unde a fost inclus în Societatea Națională Medicală Alpha Omega Alpha. S-a întors la Stanford să-și completeze rezidențiatul în neurochirurgie și o bursă post-doctorat în neuroștiință, în timpul căreia a primit cel mai înalt premiu al Academiei Americane de Chirurgie Neurologică pentru cercetare. A murit în martie 2015. A lăsat în urma sa o familie mare și iubitoare, pe soția sa, Lucy, și pe fiica lor, Elizabeth Acadia.

CU ULTIMA SUFLARE

Paul Kalanithi

Traducere din limba engleză

MONICA ȘERBAN

Cuvânt înainte

ABRAHAM VERGHESE

NEMIRA

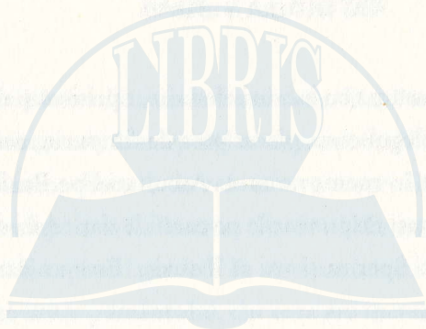
PAUL KALANITHI

recunoscătoare lui Emily Rapp pentru bunăvoința ei de a se întâlni cu mine când încă sufeream îngrozitor și care m-a ghidat pe tot parcursul epilogului, învățându-mă, așa cum a făcut-o și Paul, ce este un scriitor și de ce scriu scriitorii. Le mulțumesc tuturor celor care ne-au sprijinit familia, inclusiv cititorilor acestei cărți. În sfârșit, le mulțumesc susținătorilor, medicilor și cercetătorilor care muncesc neîntreput să promoveze studiile în domeniul cancerului pulmonar, cu scopul de a transforma această boală terminală într-una ce poate fi învinsă.

Lucy Kalanithi

Cuprins

<i>Cuvânt înainte de Abraham Verghese</i>	11
Prolog.....	19
Partea I: Perfect sănătos pornit-am.....	31
Partea a II-a: Să nu încetezi decât în moarte.....	105
<i>Epilog de Lucy Kalanithi</i>	167
<i>Mulțumiri</i>	187

Prolog

*Webster mult era posedat de moarte
Când văzut-a craniul pe sub piele;
Făpturi fără' de răsufare de sub pământ
Rânjind fără dinți zăceau pe spate.*

T.S. ELIOT, *Șoapte de nemurire*

Am răsfoit rezultatele tomografiei computerizate, iar diagnosticul sărea în ochi: plămânii erau acoperiți de tumori fără număr, coloana se deformată, iar un lob al ficatului arăta complet distrus. Cancer cu metastaze. Eram medic neurochirurg, înaintea ultimului an de rezidențiat. În ultimii șase ani, examinaseam sute de asemenea rezultate, cu speranța că, de pe urma vreuneia dintre proceduri, pacientul ar fi beneficiat de o ameliorare. Însă acest rezultat era diferit: îmi aparținea în totalitate.

Nu mă aflu în cabinetul de radiologie și nici nu purtam halatul chirurgical sau halatul alb. Eram îmbrăcat în cămașă de pacient, priponit de un suport pentru perfuzii. Foloseam computerul pe

care mi-l lăsase asistenta în rezervă. Lângă mine se găsea soția mea, Lucy, și un medic internist. Am analizat din nou, pe rând, imaginile: plămânii, oasele, ficatul. Derulam imaginile de sus în jos, de la stânga la dreapta, apoi din față în spate, exact așa cum învățasem să fac, de parcă aș fi putut găsi ceva care să schimbe diagnosticul.

Zăceam pe un pat de spital.

Încet, de parcă ar fi citit dintr-un scenariu, Lucy m-a întrebat:

- Crezi că e vreo posibilitate să fie altă boală?

- Nu, am răspuns.

Ne-am strâns în brațe cu putere, ca iubiții tineri. Bănuiserăm și noi înainte, dar am refuzat să credem sau, cel puțin, să discutăm despre cancerul care creștea în mine.

Cu șase luni în urmă, începusem să pierd în greutate și să am dureri de spate feroce. Într-o dimineață, a trebuit să-mi prind cureaua mai strâns cu o gaură. Apoi, cu două. M-am dus la medicul de familie, o fostă colegă de la Stanford. Fratele ei, medic neurochirurg rezident, decedase brusc, după ce ignorase simptomele unei infecții virulente. Din acel moment, ea a început să-mi urmărească starea de sănătate cu o atenție maternă. Totuși, când am ajuns, am găsit o altă doctoriță în cabinetul ei. Colega mea intrase în concediu de maternitate.

Îmbrăcat într-un halat albastru subțire, cocoțat pe o masă rece de examinare, i-am descris simptomele.

- Desigur, am spus, dacă aș fi fost la un examen - bărbat, 35 de ani, pierdere în greutate inexplicabilă și dureri de spate acute -, răspunsul evident ar fi cancerul. Dar poate că muncesc prea mult. Nu știi. Aș vrea să fac și un RMN, ca să fiu sigur.

- Mai bine facem o radiografie la început, a zis ea. RMN-ul pentru durerile de spate este scump și analizele imagistice inutile

au devenit în ultima vreme un punct major de discuție la nivel național în privința reducerii costurilor. Valoarea unei scanări depinde și de ceea ce cauți. Razele X sunt inutile, în general, în cazul cancerului. Totuși, pentru mulți medici, recomandarea unui RMN în acest moment este o apostazie! Razele X nu sunt perfecte, dar eu zic să începem cu ele, totuși.

- Dar dacă am face raze X speciale de flexie și extensie? Poate un diagnostic și mai realist ar fi, de fapt, spondilolisteza istmică?

Am văzut-o în reflexia unei oglinzi de pe perete cum caută termenul pe Google.

- Este o fractură parcelară care afectează până la cinci procente din omenire și constituie o cauză frecventă a durerilor de spate la persoanele tinere.

- În regulă, atunci. Ți dau o trimitere.

- Mulțumesc, am răspuns.

De ce mă purtam atât de autoritar în halatul de chirurg, dar atât de umil în cămașa de pacient? Adevărul era că știam mai multe despre durerile de spate decât ea. Jumătate din pregătirea mea ca neurochirurg se concentrase pe afecțiuni ale coloanei vertebrale. Dar o spondiloză chiar era un diagnostic mai probabil! Afecta un număr semnificativ de persoane tinere. Și-apoi, cancer la coloană la numai 30 de ani? Era un risc de 1 la 10 000. Și chiar dacă ar fi fost de o sută de ori mai des întâlnit, tot ar fi reprezentat o boală mai puțin probabilă decât spondiloză. Poate că-mi pierdusem mințile de spaimă.

Radiografia a ieșit în regulă. Am pus simptomele pe seama programului intens de muncă și a corpului care îmbătrânește, am programat o vizită pentru interpretarea rezultatelor și m-am întors să finalizez ultimul caz pe ziua respectivă. Pierderea în greutate s-a mai redus, iar durerea de spate a devenit suportabilă. O doză

sănătoasă de ibuprofen mă ajuta întreaga zi. În definitiv, zilele istovitoare de 14 ore de muncă aveau să ia sfârșit. Călătoria mea de la statutul de student la Medicină la statutul de profesor în neurochirurgie se apropia de final: după zece ani de pregătire asiduă, eram decis să perseverez încă cincisprezece luni, până când rezidențiatul meu lua sfârșit. Câștigasem respectul superiorilor mei, primisem premii naționale prestigioase și analizam deja oferte de muncă de la mai multe universități importante. Directorul de programe de la Stanford m-a chemat la o discuție într-o zi și mi-a spus:

– Paul, cred că vei fi candidatul numărul unu pentru orice fel de post în domeniu. Aș dori să te informez că și noi vom începe să căutăm pe cineva ca tine. Desigur, nu este o promisiune, dar aș dori să ții cont și de acest lucru.

La vârsta de 36 de ani ajunsesem în vârf de munte. Întrezăream Tărâmul Promis, de la Galaad până la Ierihon și la Marea Mediterană. Vedeam un catamaran frumos pe valuri, în care eu, Lucy și copiii noștri ipotetici aveam să ne urcăm în weekend. Simțeam cum tensiunea din spatele meu se reduce, pe măsură ce programul de lucru se mai degaja și viața devenea mai acceptabilă. Mă vedeam, în sfârșit, soțul care îmi dorisem să fiu.

Apoi, câteva săptămâni mai târziu, am început să am crize acute de dureri în piept. Mă împiedicasesem cumva la serviciu? Îmi fracturasem vreo coastă? În unele nopți, mă trezeam leoarcă de transpirație. Am început să slăbesc din nou, de data asta mult mai rapid, de la 80 de kilograme la 65 de kilograme. Am căpătat o tuse persistentă. Nu mai rămăsese nicio îndoială. Într-o sâmbătă după-amiază, eu și Lucy stăteam la soare în parcul Dolores din San Francisco, unde o așteptam pe sora ei. A zărit ecranul telefonului,

care afișa rezultatele unei căutări într-o bază de date medicală: „Frecvența cazurilor de cancer la pacienții între 30 și 40 de ani.“

– Ce se petrece? m-a întrebat ea. N-am crezut că te îngrijorează subiectul.

N-am răspuns. Nu știam ce să spun.

– Vrei să-mi povestești? a continuat.

Se supăraseră, pentru că și ea își făcuse griji. Se supăraseră, pentru că nu vorbeam cu ea despre asta. Se supăraseră, pentru că-i promiseseam o viață, dar îi dăruisem altceva în schimb.

– Vrei, te rog, să-mi zici de ce nu ai încredere în mine?

Am închis mobilul.

– Hai să mâncăm o înghețată, i-am spus.

În săptămâna următoare aveam planificată o vacanță la New York, unde urma să mă văd cu prieteni buni de la colegiu. Poate o noapte de somn și câteva cocktailuri ne vor ajuta să ne înțelegem bine din nou și vor mai atenua din suierul oalei sub presiune a căsniciei noastre.

Dar Lucy avea alte planuri.

– Nu merg la New York cu tine, m-a anunțat cu câteva zile înainte de călătorie.

Voia să plece de acasă pentru o săptămână. Voia puțin timp ca să analizeze ce se petrece în căsnicia noastră. Mi-a vorbit pe un ton calm, ceea ce mi-a accentuat și mai tare senzația de vertij resimțită.

– Poftim? În niciun caz, m-am opus.

– Te iubesc foarte mult și de aceea sunt așa de confuză. Dar mi-e teamă că ne dorim lucruri diferite de la relația noastră. Am impresia că nu suntem legați decât pe jumătate. Nu vreau să aflu despre

temerile tale din întâmplare. Când îți spun că mă simt izolată, nu ți se pare că ar fi o problemă. Trebuie să fac ceva diferit.

- Totul va fi bine, am zis. Rezidențiatul e de vină.

Oare lucrurile mergeau chiar atât de prost? Pregătirea în domeniul neurochirurgiei, care se numără printre cele mai riguroase și mai istovitoare specializări medicale, își pusese amprenta asupra căsniciei noastre. Mi se întâmplase de multe ori să ajung acasă de la serviciu în miez de noapte, după ce Lucy se culcase deja, și să mă prăbușesc pe podeaua livingului, complet epuizat. Adesea, plecam dis-de-dimineată, înainte ca ea să se trezească. În prezent, carierele noastre luaseră avânt: majoritatea universităților ne voiau. Pe mine în neurochirurgie, pe Lucy, în medicina internă. Supraviețuiserăm celei mai dificile părți a călătoriei. Nu discutaserăm asta de zeci de ori?

Nu vedea că era cel mai prost moment să distrugă tot ce construiserăm? Nu-și dădea seama că nu mai aveam decât un an de rezidențiat, că o iubeam nespuse, că ne apropiam cu pași mari de viața pe care ne-o doriserăm dintotdeauna?

- Dacă ar fi vorba numai de rezidențiat, aș putea să accept, a continuat. Am ajuns până aici, nu? Dar dacă *nu* e vorba numai de rezidențiat? Chiar crezi că lucrurile se vor îmbunătăți când vei deveni profesor neurochirurg?

I-am propus să nu mai plec, să fiu mai deschis, să mergem la terapeutul pentru relațiile de cuplu sugerat de Lucy cu câteva luni în urmă, dar ea a insistat că simte nevoia să fie singură pentru o vreme. În acel moment, starea de confuzie s-a mai risipit, făcând loc unei răceli aspre. Bine, am spus. Dacă se hotărâse să plece, aveam tot dreptul să cred că relația noastră se terminase. Dacă se

dovedea că aveam cancer, nu voiam să îi spun. Putea să fie liberă să-și aleagă ce viață voia.

Înainte să plec la New York, am făcut câteva controale medicale pentru a elimina câteva tipuri de cancer care apar la persoanele tinere. (Testicular? Nu. Melanom? Nu. Leucemie? Nu.) Programul la serviciu era încărcat. Ca de obicei. Noaptea de joi s-a transformat în dimineața de vineri, iar eu nu ieșisem din sala de operații de mai bine de 36 de ore, prins într-o serie de cazuri complexe: anevrisme uriașe, bypassuri arteriale intracerebrale, malformații arteriovenoase. Când a sosit medicul primar, am șoptit un mulțumesc sincer. Mi-am permis câteva minute să mă sprijin cu spatele de un perete. Am reușit să-mi fac o radiografie la plămâni când am plecat de la spital ca să merg acasă și apoi la aeroport. Fie aveam cancer, și atunci ar fi fost ultima mea șansă să-mi revăd prietenii, fie nu aveam, și atunci nu exista niciun motiv să anulez călătoria.

M-am dus în grabă acasă să-mi iau bagajele. Lucy m-a condus la aeroport cu mașina și mi-a spus că programase câteva ședințe de terapie de cuplu.

La poarta de îmbarcare, i-am trimis un SMS: „Mi-aș fi dorit să fii aici.“

După câteva minute, am primit și răspuns: „Te iubesc. Voi fi aici când te întorci.“

Spatele mi-a înțepenit îngrozitor în timpul zborului și, înainte să ajung în Grand Central ca să prind trenul spre suburbia unde se găsea casa prietenului meu, corpul meu deja se încovoia de durere. În ultimele luni, trecusem prin dureri de spate de intensitate variată, de la simple dureri ce puteau fi ignorate, până la dureri care mă amuțeau și mă forțau să scrâșnesc din dinți, dar și dureri care mă făceau să urlu, în timp ce stăteam încovrigat pe jos. Durerea de